

Received	Reviewed	Published	Doi Number
17.02.2017	21.02.2017	24.04.2017	10.18298/ijlet.1690

**A CONTENT-ANALYSIS REGARDING POSTGRADUATE THESES
PREPARED ON MEDIA LITERACY**

Sedat MADEN¹ & Aslı MADEN² & Emrullah BANAZ³

ABSTRACT

It is already known that should acquire the skills of media literacy in terms of information community. Media literacy is an important concept in nowadays. Especially because of positive and negative effects of media (digital environment etc.) on children and young adults, it became a significant issue in educational context. In this study, it is aimed to prepare a content-analysis regarding postgraduate theses prepared on media literacy. Research sample constitutes 45 theses with open access of 60 different theses on media literacy after scanning conducted at national thesis centre archive. 13 of these theses are doctoral theses and the rest 32 are master's ones. Survey data has been obtained with document analysis method. Document review comprises the analysis of written materials containing information about facts which are aimed to be studied. Based on the meta-analysis study regarding postgraduate theses prepared on media literacy, it is seen that more studies were written between 2010 and 2013 than previous years and that there are more studies on determining the level of media literacy, influence and perception. In conclusion, it is suggested that studies on media literacy should be increased not just in the postgraduate fields and levels but also in Turkish education realm, and accordingly it should be employed to create awareness both at classes and students.

Key Words: Media literacy Turkish education, Postgraduate theses.

**MEDYA OKURYAZARLIĞI İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERE
YÖNELİK BİR İÇERİK ANALİZİ⁴**

ÖZET

Bilgi toplumu açısından medya okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasının önemli olduğu bilinmektedir. Medya okuryazarlığı günümüzde çok önemli bir kavramdır. Özellikle çocuklar ve gençler üzerinde medya ve diğer dijital ortamların olumlu ve olumsuz etkilerinin olması eğitimin konuları arasındadır. Araştırmada, medya okuryazarlığı üzerine hazırlanmış lisansüstü tezler hakkında bir içerik analizi yapmak amaçlanmaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Ulusal Tez Merkezi arşivinde yapılan tarama sonucunda medya okuryazarlığı üzerine yapılmış altmış (60) farklı tez çalışmasından erişime açık olan kırk beş (45) tez oluşturmaktadır. Bu tezlerin on üçü (13) doktora, geriye kalan otuz ikisi (32) yüksek lisans düzeyinde olan tezlerden oluşturmaktadır. Araştırma verileri doküman analizi ile sağlanmıştır. Medya okuryazarlığı ile ilgili lisansüstü tezlere dair bulgulardan hareketle; tez çalışmalarının 2007-2015 yılları arasına dağıldığı ayrıca 2010-2013 yılları arasında diğer yıllara göre daha fazla hazırlandığı ve düzey belirleme, etki, algı ile ilgili çalışmaların daha fazla olduğu görülmüştür. Bulgulardan hareketle, Türkçe eğitimi ve diğer alanlarda lisansüstü tezlere ek olarak medya okuryazarlığı ile ilgili çalışmaların artırılması ve konuya ilişkin farkındalık oluşturacak araştırmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Medya okuryazarlığı, lisansüstü tez, içerik analizi.

¹ Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, sedat.maden@giresun.edu.tr

² Okt., Giresun Üniversitesi, asmaden25@gmail.com

³ YL Öğrencisi, Giresun Üniversitesi, emrullahbanaz@hotmail.com

⁴ Bu çalışma, 13-15 Ekim 2016 tarihleri arasında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleşmiş olan VI. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresinde sözlü olarak sunulan bildirinin gözden geçirilerek genişletilmiş hâlidir.

1. Giriş

Okuma, yazılı veya basılı olan sembollerin göz ve ses organları aracılığıyla çözümlenmesi ve anlamlandırılmasıdır. Yazma ise belirli bir anlamı aktarmak için harf adı verilen sembollerle duygu ve düşüncelerin kodlanmasıdır. Söz yerindeyse bu iki eylem için yazılı olanın okunması ve duygu ve düşüncelerin de yazılması gereklidir. Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere yazılı ve basılı bir ürünün olması ve kişinin bu yazılı ve basılı kodlamaları çözümlemesi gerekmektedir. Kurudayıoğlu ve Tüzel'e göre (2010: 284) "okumanın meydana gelebilmesi için yazılı bir metnin bulunması ve bu metnin görsel ya da fiziksel yolla girdiye dönüşmesi gerekmektedir. Dolayısıyla geleneksel olarak okuma-yazmadan bahsettiğimizde, harflerin üzerine yazılı olduğu bir materyale (metin), bu materyal üzerine harfleri işleyecek (yazar) ve bu harfleri çözümleyecek birine (okur) ihtiyaç vardır. Dolayısıyla genel olarak okuma-yazma eylemini *okur*, *metin* ve *yazar* üçgeni içerisinde gerçekleşen bir süreç olarak algılamak mümkündür."

Okuma yazma becerisini edinmiş olan kimse ise okuryazar yani günlük ihtiyaçlarını karşılayabilmek için okuyup yazabilen ve hesap yapabilen bireydir. Bilginin ve yeni teknolojilerin artışıyla birlikte çoklu/yeni okuryazarlıklar gündeme gelmiştir. İçinde yaşanan çağa uyum sağlayabilmek ve yaşam kalitesini yükseltebilmek için sözlü iletişimi içeren baskı ya da yazı okuryazarlığı yeterli olmamaktadır. Medya okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, kültürel okuryazarlık, sosyal okuryazarlık, çevre okuryazarlığı gibi yeni okuryazarlık kavramları ortaya çıkmıştır (Kellner, 2001'den akt. Alpan, 2008: 76).

Medya denildiğinde ilk akla gelen televizyon, radyo, gazete, dergi ile birlikte bugün internet kaynakları üzerinden insanlar okuyarak, dinleyerek, söyleyerek ve yazarak iletişim yaşantılarının önemli bir kısmını gerçekleştirmektedir. Görsel ve işitsel materyalleri teknolojik alt yapı ile iletişim sürecine sokan değişikliğin insan hayatına girmesiyle medya üzerinden okuryazar olma ön plana çıkmıştır. 20. yüzyıldan itibaren başlayan ve hâlâ devam etmekte olan teknoloji ve haberleşmedeki hızlı gelişim sonucu medya, hayatımızın her alanında kendine yer edinmiş ve bu çağ 'enformasyon çağı' adıyla tanımlanmıştır. Çağımızın enformasyon ağını daha çok medya ortamları oluşturmaktadır.

Medyanın hayatımızın her yerinde olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Bu durumun sonucu olarak da etrafımızda var olan medyayı anlamlandırmak, eleştirmek, analiz etmek amacı ile medya okuryazarlığı kavramı oluşturulmuştur. Medya okuryazarlığı kavramının genel kabul görmüş bir tanımı olmamakla beraber kavram hakkında yapılan bazı tanımlamalar da mevcuttur. Genel ve net bir tanımın olmaması farklı yaklaşımların, teknolojinin ve medyanın günden güne değişiminin bir sonucudur. Bu nedenle "medya okuryazarlığı çok yönlüdür. Görecelidir, kişiye göre değişir. İzleyici odaklıdır. Bilince ve bilinenlere göre değişir. Herkes belli bir oranda medya okuryazarıdır, kimse tam anlamıyla medya okuryazarı değildir. Kısaca karmaşık bir kavramdır, yani basit değildir." (Potter, 2001'den akt. Karataş, 2008: 20). Bu gelişmelere uygun olarak, Millî Eğitim Bakanlığı medya okuryazarlığını 2007- 2008 eğitim öğretim yılında seçmeli bir ders olarak ortaokullarda uygulama kararı almıştır. Böyle bir karar alınması da medya okuryazarlığı kavramını daha çekici ve popüler hâle getirmiştir. Yine medya okuryazarlığı "eğitim ve öğretim ortamlarında çözümlerken bilgilendiren ve eğlenceli mesajlarla incelenebilen bir beceri olarak tanımlanmaktadır. Medya okuryazarlığı eğitimi, teknolojik ortamların en önemli ürünleri olan kayıtlı görsellerin, videoların, internet dünyasının, filmlerin, televizyon programlarının ve medya ortamlarındaki akıllı işaretlerin kullanımı gibi eleştirel değerlendirmeler yapabilecek yeteneklerin geliştirilmesini hedeflemektedir." (Sadriu, 2009: 72).

1.1.Okuryazarlık Kavramı

Yazılı bir metindeki harfleri çözümleyebilen ve kodlamalar yaparak fikirlerini yazıya aktarabilen kişilerin okuryazar olarak tanımlanması alışılmış bir durumdur. Bu tanıma göre okuma-yazma eylemi kodları çözmek ve kullanabilmek anlamına gelmektedir. Okuryazarlık insanın yaşamını sürdürebilme, geliştirilebilme, sorunları çözme, değerlendirme, görevleri yerine getirme gibi birçok açıdan etkileyen bir beceridir. Teknolojik gelişmelerin etkili olduğu günümüzde, yaşanan ekonomik, sosyal ve teknik değişimler yaşamın her kesiminde etkili olduğu gibi iletişim alışkanlıklarında da kendisini hissettirmiştir. Medya aracılığıyla iletişim ve haberleşme yaygınlaşmış ve vazgeçilmez ortamlar hâlini almıştır. Bunun sonucu olarak da kod çözümü eylemi olarak kabul edilen okuryazarlığın içerik ve kapsamı değişmiştir. Artık yazılı/basılı kod çözme ile birlikte kodları anlamlandırmada önem kazanmıştır. Okuryazarlık kavramına dair genel bir tarama yapıldığında, insanların bilgi edinme ihtiyaçları ve alışkanlıklarına bağlı olarak okuryazarlığın da devingen biçimde hareket ettiği kolayca anlaşılmaktadır. Çünkü okuryazarlık kavramı, bilgiye olan gereksinim arttıkça sürekli yenilenen, gelişen ve değişen bir niteliğe sahiptir. Bu nitelik okuryazar bireyin nasıl tanımlanacağını da belirlemektedir. İlgili araştırmalara göre, okuryazarlık kavramına dair tanım ve algılar dört başlık altında toplanabilir: (1) *Alfabeye dayalı okuryazarlık*, (2) *İşlevsel-Fonksiyonel okuryazarlık*, (3) *Eleştirel okuryazarlık*, (4) *Yeni okuryazarlıklar* (Potur, 2014:34; Tüzel, 2012: 2; Temizkan ve Erdem, 2015: 1701).

Bu bağlamda bilgisayar, internet ve teknolojiye gelişmeler alfabeyle dayalı, işlevsel ve eleştirel okuryazarlık kavramlarına ek olarak *yeni okuryazarlıkların* ortaya çıkmasında en büyük etken olarak görülebilir. Ayrıca yeni ve diğer okuryazarlık kavramları arasındaki farklılık, teknolojik araçlarla sosyal medya kullanımının artması, facebook, twitter, youtube vb. yeni paylaşım ortamlarına olan ilgi, görsel ve işitsel birçok öğenin hayatımıza etkisi, bunlarla birlikte bilgisayar, tablet ve akıllı tahta kullanımının öğretim sürecine de dâhil olması ile daha da belirgin hâl almaktadır.

Sonuç olarak okuryazarlık, tarihin başlangıcından beri kâğıt üzerine çizilen kodlamalar ve bu çizilen kodlamaları anlamlandırma şeklinde gerçekleşmiştir. Lakin bugün teknolojik gelişmelerin, sosyal yaşamın, ekonominin, bilgi düzeyinin etkisi ile kâğıttan ekrana geçiş yaşanmakta ve okuryazarlık kavramının yeniden tanımlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

1.2.Medya

Medya ile ilgili ortak bir tanıma ulaşamamakla birlikte “büyük iletişim ve yayın organlarının tümü” (Akalin, Toparlı, ve Aksu, 2011: 916) anlamıyla kullanımı yaygındır. Günlük yaşamda yoğun kullanıma sahip olan “medya” için sözlükte “araç” kelimesine dair açıklamalardan hareket edilmesi doğru kabul edilmektedir.

Türkçe Sözlük (TDK, 2005: 112)'e göre ise araç kavramı “Kişiler veya nesnelere arasında bağlantı sağlayan şey, vasıta” şeklinde ifade edilmektedir. Türkçe Sözlük'teki tanımdan anlaşılacağı üzere medya nesnelere (obje) ve kişiler (subje) arasında bağlantıyı sağlayan bir köprü konumunda yer almaktadır.

Medya, radyo, sinema, televizyon, müzik, görsel ve basılı materyallerin yanı sıra teknolojinin gelişmesi ile çeşitli bilgisayar oyunları, internet ve sosyal medya gibi olguları da içerisinde barındıran geniş kapsamlı bir kavramdır. Diğer bir deyişle, medya insan ya da durumlarla karşı

karşıya kalınmadığı, yüz yüze olunmadığı durumlarda insanlarla nesne ve olaylar arasında yukarıdaki vasıtalar aracılığıyla bağlantıyı sağlar.

1.3. Medya Okuryazarlığı

21. yüzyıldaki teknolojik gelişmelere paralel olarak insanların bilgiye telefon, televizyon, bilgisayar, internet vb. araçlarla ulaşması kolaylaşmış ve insanlar bu tür bilgileri istemli ya da istemsiz olarak okumak durumunda kalmışlardır. Birey ile bilgi arasında gerçekleşen bu etkileşimden hareketle ortaya medya okuryazarlığı adı altında yeni bir kavram çıkmıştır. Medya okuryazarlığı ile ilgili alanyazınında farklı tanımlar yapılmıştır:

Çeşitli yapılarda bulunan medyaya erişme, analiz etme, değerlendirme ve yaratma yeteneği (Thoman & Jolls 2008: 33).

Medya okuryazarlığı, belirli çıktılara ulaşabilmeye çalışan bir vatandaşın, analiz yapma, bilgi üretme becerilerine sahip olmasıdır (Aufderheide, 1993'den akt. Işkın, 2015: 2).

Avrupa Birliğine göre medya okuryazarlığı "hem çağdaş yaşamımızın önemli bir parçası olan ve her gün karşı karşıya kaldığımız görüntülerin, seslerin ve mesajların gücüne ulaşmak, analiz etmek ve değerlendirmek hem de kişisel olarak ulaşılabilmiş medyada yetenekli bir şekilde iletişime geçmektir." (2007:6'dan akt. Altun, 2010: 14). Yapılan tanımlardan yola çıkarak medya okuryazarlığının sadece görselleri okuma değil, görselleri okurken aynı zamanda onları anlamlandırma, yapılandırma ve bunları analiz etme becerisini içerdiği anlaşılmaktadır. Medya okuryazarlığının medyaya saldırmayıp dikkatle kullanma, sadece medyayı tüketme ya da üretmeye odaklanmama, ürünleri kültürel süzgeçlerden geçirerek yararlanma, medyayı sadece magazin, politika, spor, eğlence aracı olarak görmeme, medyadan uzaklaştırmak yerine bilinçli ve eleştirel okuyucular hedefleme gibi birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. Medya okuryazarlığı bahsedilen sınırlılıklar doğrultusunda, eleştirel düşünme, ayırt edicilik, güvenlik, yaşamı kolaylaştırma gücü, bilgi kaynağına erişme ve kullanma gibi ilkelere uyularak tam manasıyla gerçekleştirilebilmektedir.

1.4. Dil Öğretimi ve Medya Okuryazarlığı

Dil öğretimi süreci anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi üzerine kuruludur. İnsanın anlama ve anlatma eylemine dair tarihî tecrübesi sözlü, yazılı ve elektronik (ikinci sözlü) kültür şeklinde üç ana dönemde incelenebilmektedir (Ong, 1995). Burada elektronik sözlü kültürü, telefon, radyo ve televizyon gibi medya araçlarının kullanımı şekillendirmektedir. Bu nedenle medya okuryazarlığı ile Türkçe öğretimi süreci arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Türkçe öğretimi sürecinde ana dili becerileri ve okuma geliştirilerek günlük yaşamda kullanılabilecek etkin bir alışkanlığa dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Medya okuryazarı olmak için de öncelikle okuduğunu anlama becerisinin kazandırılması gerekmektedir.

2006 yılında uygulamaya konulan Türkçe Dersi Öğretim Programının amaçları incelendiğinde çağdaş eğitim yaklaşımlarının ve teknoloji çağının etkileri görülmektedir. Programın amaçlarının 8. maddesinde "Öğrencilerin bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları" (MEB,2006:4) ifadesine yer verilmektedir. Bu amaç ile medya okuryazarlığı eğitiminin genel hedefleri arasında benzerlik olduğu söylenebilir. Ayrıca, bahsi geçen Türkçe dersi öğretim programında dinleme/izleme öğrenme alanına geniş yer verilmesi "Görsel ve işitsel araçların hayatın her alanında giderek yaygınlaşmasının ve bu araçların eğitimde kullanılması etkili bir dinleme/izleme

eğitimini gerekli kılmaktadır. Bu becerilerin gelişmesiyle, öğrencilerden dinlediklerini/izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarımda bulunma gibi üst becerileri gerçekleştirilmesi beklenmektedir.” (MEB,2006: 5) şeklinde bir açıklama ile temellendirilmiştir. Diğer yandan ikinci kademe Türkçe öğretimi programında yer alan dinleme/izleme öğrenme alanının medya ile ilişkili bazı amaç ve kazanımları aşağıdaki şekilde gösterilebilir:

- İzlediklerine ilişkin sorular oluşturur.
- İzlediklerindeki örtülü anlamları bulur.
- Görsel unsurlarla izledikleri arasında ilişki kurar.
- İzlediklerini kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.
- Çok yönlü iletişim araçlarındaki yayınlardan, ilgi, istek ve ihtiyaçlarına uygun olanlarını takip eder (MEB,2006: 16-20).

Yukarıdaki açıklamalarda da belirtildiği üzere ifade edilen genel amaçta ve dinleme/izleme kazanımlarında, medya okuryazarlığı veya medya ile ilgili herhangi bir açıklama bulunmamasına rağmen dolaylı olarak medya kullanımından, gerekliliğinden ve öneminden bahsedilmektedir.

İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi programına ek olarak 2005 yılında uygulamaya konulan (1-5) Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde; müstakil bir öğrenme alanı olarak ‘görsel okuma ve görsel sunu’nun yer aldığı görülmektedir. Bu öğrenme alanının açıklamalarında şu ifadeler yer almaktadır: “Bu öğrenme alanı şekil, sembol, resim, grafik, tablo, beden dili, doğa ve sosyal olayları okuma, anlama ve zihinde yapılandırmayı kapsamaktadır” (MEB,2005: 18). Görsel okuma alanının kazanımları arasından “Kitle iletişim araçlarıyla verilenleri sorgular.”(MEB,2005:140) kazanımına da programda yer verilerek medya mesajlarının bilinçli biçimde alınması gerektiği vurgulanmış ve öğretime konu edilmiştir. Programdaki bu düzenlemelerden birinci kademe Türkçe derslerinde de medya okuryazarlığını destekleyici bir öğrenme alanının oluşturulduğu ve günümüzde iletişim araçlarının önemsendiği anlaşılmaktadır.

2005 yılında uygulamaya konulan Türkçe dersi programlarından sonra 2015 yılında hazırlanan ve 2016 yılında uygulamaya konulan Türkçe Dersi (1.-8.Sınıflar) Öğretim Programında, genel amaçlar içerisinde “Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi kullanma ve üretme becerileri geliştirmek” ve “Çoklu medya ortamlarından aktarılanları sorgulamalarını sağlamak” (MEB,2015:5) şeklinde yer alan amaçlar medya okuryazarlığının ilköğretim-yazmadan dil becerilerinin kazandırılmasına kadar tüm Türkçe öğretimi sürecinde önemsenen bir konu olduğunu ortaya koymaktadır. 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programının *Sözlü İletişim, Okuma ve Yazma* öğrenme alanları için belirlemiş olduğu kazanımlar içinde medya ortamlarını kullanarak bilgi edinme, paylaşma ve medya ortamlarından alınan mesajların eleştirel, sorgulayıcı dolayısıyla bilinçli biçimde kullanılmasına dair açıklamalar bulunmaktadır.

Medya okuryazarlığının eğitime konu olması ile birlikte sadece dil öğretimi alanında değil, sosyal bilgiler ve eğitim bilimleri alanlarında da birçok çalışma ve müfredat düzenlemeleri yapılmıştır. Buna ek olarak, medya okuryazarlığının bir okuma alışkanlığı ve türü olmasından dolayı Türkçe alanında ve doğrudan medya okuryazarlığı becerisine yönelik birçok araştırma ortaya konulmuştur. Bilimsel anlamda medya okuryazarlığı becerisinin geliştirilmesi ve eğitiminde kalitenin artırılması için lisansüstü düzeyde de farklı içerikte çalışmalara rastlamak mümkündür. Gerek lisansüstü düzeyde gerekse diğer bilimsel araştırma yollarıyla medya okuryazarlığı becerisi ve eğitiminin ne şekilde ve hangi eğilimlerle araştırıldığı tespit edilmesi, şüphesiz yapılacak yeni çalışmalara yol gösterecektir.

1.5.Araştırmanın Amacı

Bahsedilen gerekçelerden hareketle araştırmada; medya okuryazarlığı ile ilgili lisansüstü tezleri amaç, bitirme yılı, lisansüstü düzeyleri ve ulaşılan sonuçlar bakımından analiz etmek amaçlanmaktadır.

2. Yöntem

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar olayların ve bağlamların dilini dikkate alır, olayları içerisinde oldukları değer ve bağlamda inceler. Bu yaklaşımla araştırmada gerçekleştirilecek “doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen, olay veya olgular hakkında, bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Çünkü dokümanlar nitel araştırmalarda, etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır.”(Yıldırım ve Şimşek, 2006: 43).

2.1.Araştırmanın Örnekleme

Medya okuryazarlığı üzerine hazırlanmış lisansüstü tezleri çeşitli özellikleri bakımından analiz etmek amacıyla araştırmada; Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezinde yapılan tarama sonucunda, medya okuryazarlığı üzerine 2007-2015 yılları arasında hazırlanan ve erişime açılan kırk beş (45) tez örnekleme oluşturmuştur.

2.2.Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veriler, YÖK Ulusal Tez Merkezinde yer alan medya okuryazarlığı ile ilgili arşivlenmiş tez çalışmalarının erişime açık olanları üzerinde yapılan doküman analizi ile toplanmıştır. Ulusal Tez Merkezi arşivinde yapılan tarama sonucunda medya okuryazarlığı üzerine yapılmış altmış (60) farklı tez çalışmasının olduğu, bunlardan kırk beşinin (45) erişime açık olarak yayınlandığı tespit edilmiştir. Erişime açık olan tezlerden on üçü (13) doktora geriye kalan otuz ikisi (32) yüksek lisans düzeyinde hazırlanmıştır.

Erişilen tez çalışmaları, amacı, bitirilme yılı, lisansüstü düzeyi ve ulaşılan sonuçları bakımından içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen verileri içerik analizine tabi tutmadaki amaç, “birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). İçerik analizi yapılırken hazırlanan tezlerin hangi amaçla yazıldığı, ne zaman bitirildiği, lisansüstü düzeyi ve hangi temel sonuçlara ulaşıldığı da yapılan incelemeler sonucu yorumlanmıştır. Araştırmada, verilerin analizinde şu basamaklar izlenmiştir:

- *Seçme-indirgeme aşamasında*, belli bir örneklem seçilerek araştırma amaçları doğrultusunda bir tablo oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklemini, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişim iznine açık olan medya okuryazarlığı ile ilgili hazırlanmış tezler oluşturmaktadır.
- *Gruplandırma aşamasında*, araştırma örnekleme belirlendikten sonra incelenecek tezler amaç, bitirilme yılı ve lisansüstü eğitim düzeyi kategorileri içinde tablolandırılmıştır.
- *Genelleştirme-soyutlaştırma aşamasında*, incelenen tezlerde söz konusu olan anlamlar birleştirilmeye ve genellenmeye çalışılmıştır. Belirlenen tez çalışmaları amaçları,

bitirilme yılları ve düzeyleri bakımından birleştirilmiş ve elde ettikleri sonuçlar genellenmiştir.

- *Kuramla ilişkilendirme* aşamasında, ise incelenen tezlerden yola çıkılarak medya okuryazarlığı ve eğitimi alanında yapılan çalışmaların artırılmasının gerekliliği ve olası nedenleri tartışılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada verilere açıklık kazandırmak için bulgular kısmında, tezler için **T**, yüksek lisans ve doktora tezlerini ayırt edebilmek adına, doktora tezleri için **(D)** kısaltması kullanılmıştır.

3.Bulgular

3.1.Medya Okuryazarlığı ile ilgili tezlere yönelik bulgular

Tablo 1: Tezlerin amaçları, lisansüstü düzeyi ve yıllara göre dağılımı

Amaç Maddeleri	Bitirilme Yılları									Amaçlara Göre
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1-Medya okuryazarlığı düzeyinin tespiti ile ilgili tezler		T38 T44	T23 T25	T13	T14 T18	T10	T9 T38(D) T39(D) T40(D) T41(D) T42 T45	T34(D)		16
2-Öğretmen görüşleri ile ilgili tezler			T22	T19		T11			T27	4
3-Öğrenci görüşleri ile ilgili tezler		T44		T19 T21		T11		T4		5
4-Medya okuryazarlığı ile ilgili çözüm-model öneren tezler		T28(D)			T30(D)		T8			3
5-Medya okuryazarlığına yönelik tutum ve algı ile ilgili tezler	T1			T20	T12 T15	T26	T9 T43(D)	T3		8
6-Medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili tezler			T17	T37(D)	T30(D)	T32(D) T33(D)	T6 T7			7
7-Medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili sorunları tespit etmeye yönelik tezler		T2 T24					T7			3
8-Medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili karşılaştırmalı tezler		T2		T29 (D)	T30(D)	T5				4
Yıllara Göre	1	6	4	6	6	6	10	3	1	

Tabloda görüldüğü gibi araştırmanın örnekleminde yer alan kırk beş (45) tez çalışmasının on üçü (13) doktora düzeyinde geriye kalan otuz ikisi (32) ise yüksek lisans düzeyinde tamamlanmıştır. Örnekleme yer alan tezlerin sekiz (8) amaç doğrultusunda gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

1) Medya okuryazarlığı düzeyini tespit etmeye yönelik tezler

Araştırmanın örnekleminde yer alan tezlerden on altısında (16) medya okuryazarlığı düzeyi farklı örneklemeler üzerinden tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu tezlerden dokuzu (9) yüksek lisans tezi, yedisi (7) ise doktora tezi şeklindedir. Medya okuryazarlığı düzeyini tespit etmeye yönelik tez çalışmalarında ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde;

[T34] Görmez'in (2014) doktora tez çalışmasında, ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı düzeyinin uygulama öncesinde 2,42 oranındayken gerçekleştirilen uygulama ile 4,22 seviyesine yükseldiği görülmüştür. Ayrıca, medya okuryazarlığı dersini almış öğrencilerin bu dersi almamış öğrencilere göre iletişim, kitle iletişimi, medya, televizyon, gazete ve internet ile ilgili derste yer alan kazanımları daha fazla içselleştirdikleri ancak internetle alakalı kazanımlar açısından iki öğrenci grubu arasında bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

[T18] Aktı'nın (2011) yüksek lisans tez çalışmasında, öğrencilerin medya okuryazarlık düzeyi beşli likert tipte ölçekle belirlenmiş ve kızların 3.95, erkeklerin 3.89 oranında medya okuryazarlığı düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Çalışmada sosyal beceri ile medya okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ayrıca, evlerinden internet kullanan öğrencilerin medya okuryazarlığı düzeyinin akranlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

[T25] Ankaralığıl'in (2009) yüksek lisans tez çalışmasında, öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri ile medya okuryazarlığı eğitimi almaları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

[T44] Karataş'ın (2008) yüksek lisans tez çalışmasında, Türkçe, sosyal bilgiler, sınıf öğretmeni adaylarının medya okuryazarlık düzeyi belirlenmeye çalışılmış ve kadın adayların 3,77 erkek adayların (1-5 aralığında) 3.85 oranında medya okuryazarlığı tespit edilmiştir.

Genel olarak bu çalışmaların öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri, öğrencilerin medya bilinci düzeyi, medyanın ahlaki gelişim düzeyi ile ilişkisi, öğrencilerin medyanın sosyal becerileri geliştirme düzeyi gibi alt alanlarda da beceri düzeyini tespit etmeye çalışıldığı görülmüştür.

2) Öğretmen görüşleri ile ilgili tezler

Araştırma kapsamında incelenen tezlerden dört (4) yüksek lisans tezinde öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmen görüşlerini tespit etmeye yönelik tez çalışmalarında ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde;

[T22] Keleş'in (2009) yüksek lisans tez çalışmasına göre, 6, 7 ve 8. sınıflarda ortak olarak kullanılan medya okuryazarlığı dersi öğretim programında yer alan kazanımların günlük yaşamda uygulanabilir, birbiriyle tutarlı, içerikle uyumlu ve gerçekleştirilebilir nitelikte olduğu düşünülmektedir. Medya okuryazarlığı programında yer alan etkinlik örneklerinin ve içeriğin sınıf seviyelerine göre düzenlenmesi gerektiği şeklinde görüşler sunulmuştur.

[T27] Işkın'ın (2015) yüksek lisans tez çalışmasına göre, öğretmenlerin genel olarak medya okuryazarlığı kavramını önemli buldukları ve medya okuryazarlığının ders olarak verilmesine

olumlu baktıkları ve ortaokul öğrencilerinin dersle ilgili tutumlarının farklılık gösterdiğine dair görüş bildirdikleri belirlenmiştir.

[T19] Bütün'ün (2010) yüksek lisans tez çalışmasında, medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin medya takip etme şekillerinde değişikliğe yol açmadığı ve öğrencilerin ders müfredatını sıkıcı bulduğu, medya okuryazarlığı dersi hakkında velilerle yeterli işbirliğinin sağlanamadığı yönünde görüşlere ulaşılmıştır.

Genel olarak bu çalışmalarda öğretmenlerin medya okuryazarlığı kavramı ve dersine ilişkin hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğu; dersin içerik olarak yeterli ancak uygulama açısından yetersiz olduğu ve dersi alan öğrencilerde medya okuryazarlığı açısından olumlu değişiklikler yaşandığına dair bulgulara ulaşılmıştır.

3) Öğrenci görüşleri ile ilgili tezler

Araştırma kapsamında incelenen tezlerden beş (5) yüksek lisans tezinde öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrenci görüşlerini tespit etmeye yönelik tez çalışmalarında ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde;

[T21] İnan'ın (2010) yüksek lisans tez çalışmasına göre, öğretmen adaylarının medya mesajlarına karşı tepkisel yaklaşımlarının düşük seviyede olduğu, haberleri farklı kaynaklardan takip ederek yargıya vardıkları, çevresindekileri medyanın etkileri konusunda yeterince bilinçlendirmedikleri, bilinci medya okuyucusu oldukları, medya okuryazarlığı dersinin gerekliliğine inandıkları ve bu dersin farklı düzeylerde verilmesi gerektiği şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

[T4] Özay'ın (2014) yüksek lisans tez çalışmasının sonucunda, ortaokul öğrencilerinin kullandıkları medya araçlarından yaygın olarak televizyon, internet ve cep telefonu kullandıkları, buna karşın kitap, gazete, dergi, DVD ve VCD kullanma oranlarının düşük olduğu, genelde facebook ve twitter gibi sosyal ağları takip ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin televizyon izledikleri için ders çalışmadıkları, televizyonda gördükleri şiddet olaylarından etkilendikleri, ülkemizde medyanın tarafsız olmadığını düşündükleri, kitle iletişim araçlarına güvendikleri, medyayı eleştirel bir bakış açısıyla takip etmedikleri, medya okuryazarlığının en önemli amacının medya metinlerindeki sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönlendirmelere karşı uyanık bir birey yetiştirmek olduğunu düşündükleri belirlenmiştir.

4) Medya okuryazarlığı ile ilgili çözüm ve model öneren tezler

Araştırmada incelenen tezlerden bir (1) yüksek lisans ve iki (2) doktora tezinde medya okuryazarlığına yönelik çözüm ve model önerileri üzerinde durulmuştur. Çözüm ve model öneren tez çalışmalarında ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde;

[T28] Çelik'in (2008) doktora tez çalışmasında medya okuryazarlığı eleştirel farkındalık ve ideolojik kaygılar açısından irdelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur. [T30] Bilici'nin (2011)'de gerçekleştirdiği doktora tez çalışmasında, ortaöğretim düzeyi için bir medya okuryazarlığı dersi modeli önerilmiştir. [T8] Sevim (2013) ise gerçekleştirdiği yüksek lisans çalışmasında medya okuryazarlığını toplumsal cinsiyet ve medya bağlamında irdelenmiş ve çeşitli çözüm yolları önermiştir.

5) Medya okuryazarlığına yönelik tutum ve algı durumu ile ilgili tezler

Araştırma kapsamında incelenen tezlerden yedi (7) yüksek lisans ve bir (1) doktora tezinde medya okuryazarlığına yönelik tutum ve algı durumları belirlenmiştir. Çalışmalarda medyaya ve medya okuryazarlığı dersine ilişkin algılar, öğretmen adaylarının ve öğrencilerin tutumları, medya okuryazarlığı dersinin medyadaki mesajları algılamaya etkisi gibi konular araştırılmıştır. Tutum ve algı durumunu tespit etmeyi amaçlayan tez çalışmalarında ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde;

[T12] Güner'in (2011) yüksek lisans tez çalışmasında, ilköğretim ikinci kademedeki seçmeli olarak okutulmakta olan medya okuryazarlığı dersinin, öğrencilerin dizilerdeki mesajları daha kolay algılayıp değerlendirme becerisi kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

[T26] Bozkurt'un (2012) yüksek lisans tez çalışmasında, medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerle almayan öğrencilerin kitle iletişim araçlarını kullanım sıklıklarında, medyaya ve medya okuryazarlığı dersine karşı algılarında, tutumlarında farklılıklar olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

[T9] Çinelioğlu'nun (2013) yüksek lisans tez çalışmasında, medya okuryazarlığı dersini lisans döneminde almış olan öğretmen adaylarının genel tutum puanları, henüz almamış olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bahsi geçen tezlerde genel olarak, medya okuryazarlığı eğitiminin öğrencilerde medya mesajlarına karşı, medyayı okumaya karşı, eleştirel bir bakış açısı ve farkındalık kazandırdığı, tutumlarını etkilediği, medyayı anlamlandırıp değerlendirme becerilerine de katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

6) Medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili tezler

Araştırma kapsamında incelenen tezlerden üç (3) yüksek lisans ve dört (4) doktora tezinde medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili tespitlerde bulunulmuştur. Medya okuryazarlığı eğitimine yönelik tez çalışmalarında ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde;

[T6] Keleş'in (2013) yüksek lisans tez çalışmasında, seçmeli ders olarak okutulan medya okuryazarlığı dersi eleştirel pedagoji yaklaşımı açısından değerlendirilmiş, dersin eleştirel pedagoji anlayışını benimseyen eğitimciler tarafından verilmesi ile istenilen başarının elde edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

[T32] Ülker'in (2012) doktora tez çalışmasına göre, medya okuryazarlığı dersi programı, program kazanımları değerlendirilmiş ve bunların öğretmen kılavuz kitaplarına yansımaya tutarlılığı incelenerek öğretim sürecinin giriş, alıştırma ve geri bildirim etkinliklerinde *orta düzeyde*; sunu ve değerlendirme etkinliklerinde ise *kısmen* tutarlı olduğu belirlenmiştir.

Genel olarak bu çalışmalarda medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili, medya okuryazarlığı dersinin eleştirel pedagoji anlayışına uygun olup olmadığı, medya okuryazarlığı eğitimi için müfredat çerçevesi oluşturma, medya okuryazarlığı kılavuz kitabının incelenmesi, medya okuryazarlığı dersinin geliştirilmesine yönelik gerekliliklere dair bulgulara rastlanmaktadır.

7) Medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili sorunları tespit etmeye yönelik tezler

Araştırma kapsamında incelenen tezlerden üç (3) yüksek lisans tezi medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili yaşanan sorunları belirlemiştir. Medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili sorunları tespit etmeyi amaçlayan tez çalışmalarında ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde;

[T7] Semiz'in (2013) yüksek lisans tez çalışmasında, cinsiyetin, medya okuryazarlığı dersini alıp almama durumunun, velinin TV denetim durumunun ve öğrencilerin okudukları sınıfların medya okuryazarlığı yeterlikleri üzerinde etkili olduğu, buna karşın gün içinde TV izleme sürelerinin ise medya okuryazarlığı yeterliklerine etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin medya okuryazarlığı alan bilgisi bakımından yetersiz oldukları, medya okuryazarlığı dersi programının güncellenmesi gerektiği ve dersin bu hâliyle öğrencilerin medyayı takip şekillerinde ve medya araçlarını kullanma bilinci üzerinde herhangi bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hazırlanan tezlerin Türkiye'deki medya okuryazarlığı dersini yürüten öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları tespit etmeyi amaçladığı görülmüştür.

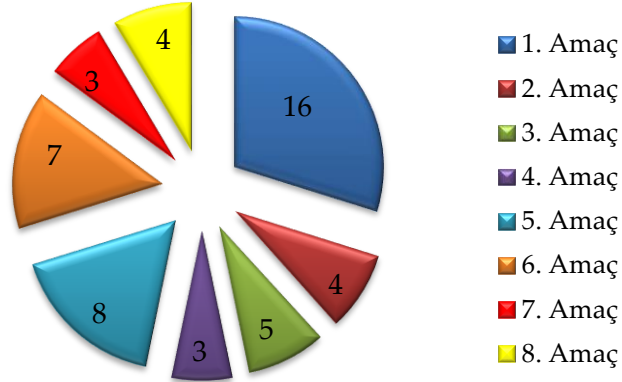
8) Medya okuryazarlığı eğitimine yönelik karşılaştırmalı tezler

Araştırma kapsamında incelenen iki (2) yüksek lisans ve iki (2) doktora tezi Türkiye'deki medya okuryazarlığı eğitimi ile yurt dışındaki uygulamaları karşılaştırmıştır. Medya okuryazarlığı eğitimine yönelik karşılaştırma yapan tez çalışmalarında ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde;

[T5] Söylemez (2012) yüksek lisans tez çalışmasında, Yeni Zelanda'da medya okuryazarlığı ile ilgili gerek devlet eliyle gerekse sivil toplum kuruluşları aracılığıyla gerçekleştirilen büyük ölçekli girişimler ve organizasyonlar varken Türkiye'de medya okuryazarlığı konusunda uzmanlaşmış bakanlıklar veya devlet kurumları bulunmadığı, bu konuda sadece Millî Eğitim Bakanlığının bazı çalışmalarının olduğu saptanmıştır.

[T29] Çakmak'ın (2010) doktora tez çalışmasında, İngiltere'de medya okuryazarlığının anadil eğitimi kapsamında verilmekte olduğu ve bir dil süreci olarak ele alındığı belirlenmiştir. Yine tez çalışmasında göre, Türkiye'deki medya okuryazarlığı eğitiminde ise daha çok iletişim araçları bilgisi ve iletişim süreci öne çıkmaktadır. Ülkemizdeki korumacı medya okuryazarlığı öğretimi, İngiltere'de ise medya üretmeye dayalı öğretme yaklaşımı benimsenmektedir. Bununla birlikte, her iki ülke alan uzmanları medya okuryazarlığı eğitimimin amacını toplumsal hayata daha fazla katılım olarak görmektedir.

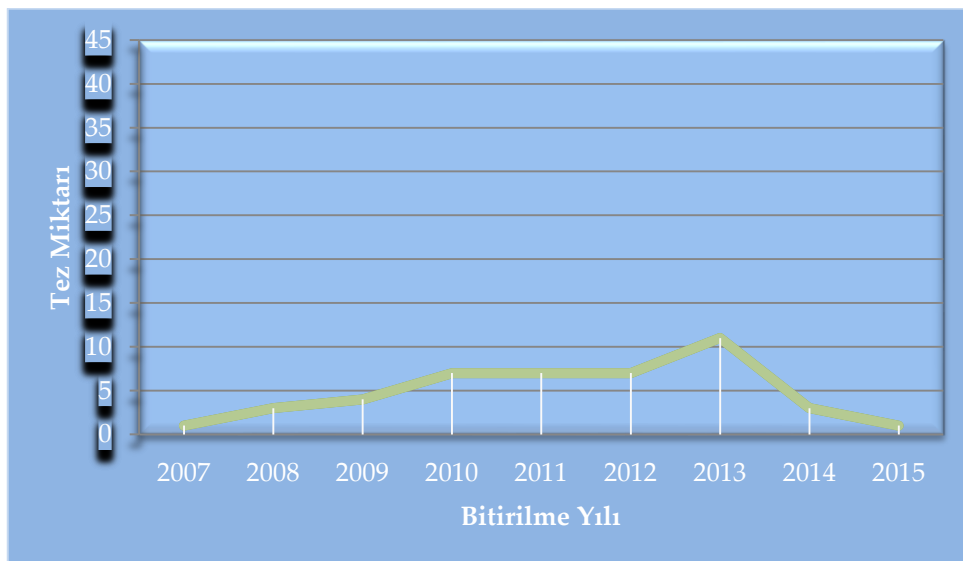
3.2. Medya Okuryazarlığı İle İlgili Tezlerin Amaçlarına Göre Dağılımı

Grafik 1: Tezlerin amaçlara göre dağılımı (frekans değerleri)

Örneklemdaki tezlerin daha çok (%35,5 oranla 16'sının) medya okuryazarlık düzeyini tespit etmek için hazırlandığı, daha sonra medya okuryazarlığı ile ilgili algı ve tutum durumlarının ve medya okuryazarlığı eğitiminin araştırıldığı görülmüştür. Buna karşın, medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili sorunları belirleme ve çözüm ve model önerisi sunan tezlerin sayısının daha az olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, medya okuryazarlığı ile ilgili tezlerin genel olarak medya okuryazarlığı düzeyini belirlemeyi ve medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili tespitlerde bulunmayı amaçladığı ortaya konulmuştur.

3.3. Medya Okuryazarlığı İle İlgili Tezlerin Yıllara Dağılımı

Grafik 2: Medya okuryazarlığı ile ilgili tezlerin yıllara göre dağılım grafiği

Örneklemedeki medya okuryazarlığı ile ilgili tezlerin yıllara göre gösterdiği dağılım grafiği incelendiğinde, tezlerin 2010-2013 yılları arasında diğer yıllara oranla daha fazla yapıldığı görülmektedir. Buna ek olarak en fazla tezin 2013 yılında üretildiği de belirlenmiştir. Medya okuryazarlığı üzerine yapılan çalışmaların son yıllarda periyodik olarak azaldığı görülmektedir. Bu bulgudan hareketle, medya okuryazarlığı ile ilgili çalışmaların artırılması gerektiği söylenebilir.

4. Sonuç

Hızlı ve sürekli gelişen teknolojik gelişmelere bağlı olarak iletişim ve okuryazarlık alışkanlıklarımızda yeni becerilerin kullanılmasının gerektiği açığa çıkmaktadır. Dolayısıyla değişen okuryazarlık becerilerinin eğitim sürecinde bireylere kazandırılarak, sosyo-kültürel ortama doğru ve faydalı biçimde aktarılması önem arz etmektedir. Özellikle dil öğretimi gerçekleştirilen Türkçe derslerinde medya okuryazarlığının geliştirilmesine yönelik gerekli kazanımların öğrencilere aktarılması çağımızda bir zorunluluktur. Ortaokullarda seçmeli bir ders olarak medya okuryazarlığının bir ders olarak okutulması da önemli bir gelişmedir. Türkçe programlarında görsellerden bahsedilerek, 2005 yılında programda yer verilen *görsel okuma ve görsel sunu* bir yenilik olarak değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra ana dili eğitimi müfredatlarında medya araçlarından ve kullanımından yeterince bahsedilmemesi de günümüz koşullarında büyük bir eksiklik. Bu açıklamalara rağmen güncel 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programında medya ve medya üzerinde iletişim araçlarını kullanma, bunları sorgulama gibi kazanımların olması öncelikle okuma alışkanlığı açısından genel olarak da Türkçe öğretimi açısından olumlu bir gelişmedir.

Medya okuryazarlığı ile ilgili lisansüstü tez çalışmalarının çeşitli özellikleri bakımından analiz edilmesini ve sonuçları ile birlikte değerlendirilmesini amaçlayan araştırmada;

- YÖK Ulusal Tez Merkezi arşivinde altmış (60) farklı tez çalışmasının olduğu bunlardan kırk beşinin (45) erişime açık olarak yayınlandığı,
- Analiz edilen kırk beş (45) tez çalışmasından on üçünün (13) doktora, otuz ikisinin (32) de yüksek lisans düzeyinde hazırlandığı,
- Medya okuryazarlığı üzerine hazırlanan tez çalışmalarının 2007 ile 2015 yılları arasında tamamlandığı ve 2010-2013 yılları arasında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. En fazla 2013 yılında (10) tez çalışmasının bitirildiği görülmüştür. Bu bulgu, Altun (2014)'un yapmış medya okuryazarlığı ile ilgili bibliyografya çalışmasındaki bulgularla ve Kıncal ve Korkmaz (2015)'in medya okuryazarlığı ile ilgili bilimsel makalelere dair çalışmasındaki bulgularla benzerlik göstermektedir.
- Örneklemede yer alan erişime açık olan tez çalışmalarının;
 - Medya okuryazarlığı düzeyini tespit etme*
 - Öğretmen görüşlerini tespit etme*
 - Öğrenci görüşlerini tespit etme*
 - Tutum ve algı durumunu tespit etme*
 - Medya okuryazarlığı eğitimini değerlendirme*
 - Medya okuryazarlığı ile ilgili çözüm ve model önerme*
 - Medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili sorunları belirleme*
 - Medya okuryazarlığı eğitiminin ülkemizdeki durumu ile Dünya ülkelerini karşılaştırma*
 gibi sekiz farklı amaç etrafında hazırlandığı görülmüştür.

Örnekleme de yer alan tez çalışmalarının ulaştığı sonuçlara göre ise;

- Medya okuryazarlığı ile ilgili hazırlanan lisansüstü tezlerde öğrencilerin medya okuryazarlığı düzeyinin (5 üzerinden) ortalamasının üstünde olduğu ve konu ile ilgili ders alma, iletişim araçlarını kullanma durumuna göre yükselebildiği, medyanın öğrencilerin ahlaki gelişim ve sosyal beceri düzeyleri üzerinde etkili olduğu,
- Öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersine ilişkin hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğu,
- Öğretmenlere göre medya okuryazarlığı dersinin içerik olarak yeterli ancak etkinlik olarak yetersiz olduğu,
- Öğrenciler açısından medya okuryazarlığı dersinin eğlenceli olduğu,
- Farklı ülkelerdeki derslerde medya okuryazarlığı kazanımları çok fazla iken Türkiye’de en az olduğu,
- Farklı ülkelerde medya üretme öğretme yaklaşımı dikkate alınmışken Türkiye’de korumacı medya okuryazarlığı öğretiminin benimsendiği,
- Medya okuryazarlığı eğitiminin öğrencilerde medya mesajlarına karşı, medyayı okumaya karşı, eleştirel bir bakış açısı ve farkındalık kazandırdığı, medyayı anlamlandırıp değerlendirme becerilerine de katkı sağladığı görülmüştür. Bu bulgular da, Altun (2014) ile Kıncal ve Korkmaz (2015)’in çalışmalarındaki konu, sıklık ve yıllara dağılım ile ilgili tespitler tarafından desteklenmektedir.

Medyayı hayatımızdan ayırmak mümkün değildir. Hayatımızın birçok anında yoğun bir şekilde, bilinçli/bilinçsiz şekilde maruz kaldığımız medyayı anlamlandırabilme ve bilinçli kullanabilme becerisine sahip olmak eğitim kurumunun olduğu kadar ailelerinin ve tüm toplumun görevidir. Buna ek olarak, günümüz koşullarında son derece önemli bir konu olan medya ve medya okuryazarlığı üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların son dönemlerde azalması ve dil öğretim alanı olarak Türkçe eğitimi ile ilişkili çalışmaların az olması, üzerinde düşünülmesi gereken tespitlerdendir.

Medya okuryazarlığı üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerin çeşitli özelliklerine göre analizi ile ulaşılan bulgular ışığında şu öneriler geliştirilmiştir:

- Medya okuryazarlığı ile ilgili lisansüstü tezler daha fazla ve farklı alanlarda hazırlanmalıdır. Bunun yanı sıra Türkçe eğitimi alanında hazırlanan tezlerde medya okuryazarlığı kavramına daha fazla değinilmelidir.
- Ortaokullarda seçmeli ders olarak verilen ‘Medya Okuryazarlığı’ dersinin öğretim başarısı ve dersi veren öğretmenlerin yeterlilikleri sorgulanmalıdır.
- Medya okuryazarlığına yönelik hizmet içi çalışmalar artırılmalıdır.
- Türkçe öğretmenlerini medya okuryazarlığı konusunda bilgi ve donanıma sahip bir şekilde yetiştirebilmek için lisans programındaki dersler ve içerikleri gözden geçirilmelidir.
- Medya okuryazarlığı ile ilgili farkındalığın sağlanması için bilimsel toplantılar düzenli olarak gerçekleştirilmelidir.

Kaynakça

- Akalın, H.Ş., Toparlı, R. ve Aksu, T. B. (2011). *Resimli Okul Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktı, S. (2011). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Alpan Bangir, G. (2008). Görsel Okuryazarlık ve Öğretim Teknolojisi. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi.*, 5 (2), s.74-102.
- Altun, A. (2010). *Medya Okuryazarlığının Sosyal Bilgiler Programlarıyla İlişkilendirilmesi ve Öğretimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altun, A. (2015). Medya Okuryazarlığı Eğitimine Yönelik Türkçe Yayınlar: Bir Bibliyografya Denemesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9;5-15.
- Ankaralıgil, S. (2009). *İlköğretim 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinde Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Apak, Ö. (2008). *Türkiye, Finlandiya ve İrlanda İlköğretim Programlarının Medya Okuryazarlığı Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Aslan, H. (2009). *Medya Okuryazarlığının Görsel Kültür ve Sanat Eğitimi Ekseninde Çözümlemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Aydemir, S. (2013). *Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir
- Aydoğdu, E. (2014). *Medya Metinlerinin Bilinçli Okunmasında Medya Okuryazarlığı Dersinin Etkisi Üzerine Bir Analiz (Ankara İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bacaksız, T. (2010). *Medya Okuryazarlığı Dersinde Gazete ve Dergi Kullanımı İzmir'de Medya Okuryazarlığı Dersinin Öğrencilerin Gazete ve Dergi Okuma Alışkanlıklarına Olan Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bakan, U. (2010). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersinin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Bilici, İ. (2011). *Türkiye'de Ortaöğretimde Medya Okuryazarlığı Dersi İçin Bir Model Önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Bozkurt, İ. (2012). *Medya Okuryazarlığı Dersi Alan Öğrencilerin Medyaya Bakışı: Kayseri Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bütün, E. (2010). *Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri (Samsun İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

- Çakmak, E. (2010). *İngiltere ve Türkiye'deki İlköğretim Medya Okuryazarlığı Eğitimi Program ve Uygulamalarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Çelik, T. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Bakış Açısı Geliştirmelerinde Medya Okuryazarlığı Dersinin Rolüne İlişkin Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Çetinkaya, S. (2008). *Bilinçli Medya Kullanıcıları Yaratma Sürecinde Medya Okuryazarlığının Önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çinelioğlu, G. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Ertek, Z. (2013). *Sınıf Öğretmenlerinin Medya Okuryazarlık Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Görmez, E. (2014). *Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Düzeyleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Güner, F. (2011). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Televizyon Dizilerindeki Mesajları Algılamalarında Medya Okuryazarlığının Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Güneş, F. (1994). Okuryazarlık Kavramı ve Düzeyleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27 (2), s.499-507.
- Güzel, A. ve Karatay, H. (ed.) (2014). *Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Işkın, P. (2015). *Öğretmen Görüşlerine Göre Yeni Medya Okuryazarlığı Programı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- İnan, T. (2010). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- İnan, T. (2013). *Medya Okuryazarlığı Sürecinde Medya, Çocuk ve Ebeveyn İlişkisi: Ortaokul Öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Televizyon ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Jolls, T. ve Thoman, E. (2008). *21. Yüzyıl Medya Okuryazarlığı*. (Çev. C. Elma ve Kesten, A.). Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Karataş, A. (2008). *Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), s.62-80.
- Kartal, O. (2007). *Ortaöğretim 10. Sınıf Öğrencilerinin Televizyon Dizilerindeki Mesajları Algılamalarında Medya Okuryazarlığının Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Kartal, O. (2013). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Aktif Vatandaşlık Bağlamında Toplum Yaşamına Katılma Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

- Keleş, M. (2013). *Eleştirel Pedagoji Bağlamında Medya Okuryazarlığı Dersinin İşleniş Biçiminin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Keleş, S. (2009). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kıncal, R. Y. ve Korkmaz, Z. S. (2015). Türkiye’de Medya Okuryazarlığı Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 5(10);75-90.
- Koçak, B. (2011). *İlköğretim Yedinci ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Alguları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 0 (28), s.283-298.
- Millî Eğitim Bakanlığı-MEB (2004). *Türkçe Dersi Öğretim Programı 1-5*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı-MEB (2006). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (6-8)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı-MEB (2015). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-8)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Potur, Ö. (2014). Türkçe derslerinde eleştirel okuryazarlık. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*. 2(4), 32-49.
- Özay, C. (2014). *Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özbay, M. (2006). *Yazma Eğitimi*. Ankara: Öncü Yayınevi.
- Özbay, M. (2009). *Anlama Teknikleri: I Okuma Eğitimi*. Ankara: Öncü Yayınevi.
- Radyo Televizyon Üst Kurulu - RTÜK (2016). <http://www.medyakuryazarligi.org.tr/ogrenci.html> (Erişim tarihi: 21.05.2016)
- Sadriu, S. (2009). *Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Alan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Ders Sonu Çıktılarına Yönelik Bir "Pilot Araştırma"*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Semiz, L. (2013). *Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri ve Medya Okuryazarlığı Dersini Yürüten Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize
- Sevim, F. (2013). *Medya Okuryazarlığı, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Medyada Temsili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Seylan, S. (2008). *Medya Okuryazarlığı Ders Uygulamalarında Dünya Üzerinde Görülen Aksaklıklar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sezen, D. (2011). *Katılımcı Kültürün Oluşumunda Yeni Medya Okuryazarlığı: ABD ve Türkiye Örnekleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Söylemez, Y. (2012). *Asya ve Okyanusya Ülkelerinde Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Türkiye ve Yeni Zelanda Karşılaştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Sur, E. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Niğde.
- Şahin, M. (2012). *Medya Okuryazarlığı Dersi Alan ve Almayan İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Medya Tüketim Alışkanlıkları Farklılaşması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tan, O. (2015). *Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Öğrenci, Öğretmen, Aile Bağlamında Örnek Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Tanrikulu, F. (2014). *Medya Okuryazarlığı Bağlamında Çocuk Dergileriyle Zenginleştirilmiş Türkçe Dersinin Etkililiği: Bir Eylem Araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Tutkun, T. (2013). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyi ile Aktif Vatandaşlık Bileşenlerinden Temsili Demokrasiye, Protesto ve Sosyal Değişime Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Türk Dil Kurumu-TDK (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkoğlu, N. (Ed.) (2006). *Medya Okuryazarlığı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- Tüzel, S. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Bir Eylem Araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Ülker, M. (2012). *Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabının Öğretim Programı ile Tutarlılığının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yazgan, A. (2013). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Aktif Vatandaşlığa İlişkin Demokratik Değer Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, V. (2011). *Bir Sosyal Öğrenme Aracı Olarak Medya ve Ahlaki Gelişim Kuramları Açısından Medya Okuryazarlığına Eleştirel Bir Bakış*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yılmaz, E. (2013). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Gazete ve Dergi Takip Etme Alışkanlıkları ile Eleştirel ve Medya Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.